

נו:

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

עין משפט
גר מצוה

קנו א מ"י ט"י מ"ל
מכירה ה' ח וס"ג
הלכה י סמך לח"ן קק
ט"שי"ט ח"ת ס"י ר"ב ט"ף
טו:
קנו ב מ"י שם ט"י
הלכה ח סמך שם
ט"שי"ט ח"ת ס"י ר"ב ט"ף
טז:
קנו ג מ"י שם ט"י
הלכה ט סמך שם
ט"שי"ט ח"ת ס"י ר"ב ט"ף
טז:
קנו ד מ"י שם ט"י
טו סמך שם ט"שי"ט
ח"ת ס"י ר"ב ט"ף ל" ואל'
ח"פ"ש"ט:
קס ה מ"י שם ט"פ
ט"שי"ט שם וסמך שם
לוחו שטות ה"ס:
קכא ו מ"י ט"ו מ"ל
מ"ד'ן וסמך שם
הלכה י וס"י מ"ל
מ"ל'ת סמך ה' ד'
סמך לח"ן קק' קמך קמך
ט"שי"ט י"ד ס"י ר"ב ט"ף
ג:
קכב ז מ"י ט"י מ"ל
מ"ל'ת סמך ה' סמך
הלכה י וס"י סמך שטות
וכ"ל ובל"ל סמך שם
ט"שי"ט שם ט"ף ד':

תורה אור השלם

- 1 ובי תסביר שסמך
לעמיתך או קנה מיד
עמיתך אל תנו א"ש את
אחיו:
2 כי חשבון עיר סדון
מלך האמרי הוא והוא
נלחם בעמך מואב
הראשון וקח את כל
ארצו מידו עד ארנן:
3 אם תקנא תקנא בידו
הגנבה משור עד חמור
עד שה חיים ששים
ועלם:
4 כי יקח איש אשה
ובעלה והיה אם לא
המצא חן בעיניו כי יקנא
בה ערות דבר וקח לה
ספר כריתת ונתן קידה
ושלחה כמית:
דברים כ א

- 16 כ"ב ע"ג (ט) (לעיל ז' ח);
17 לעיל ט"ה (ד) כ"ק סד;
18 לעיל י"ג (ט) (לעיל ז' ח);
19 (ז) מנחות ס"ט (ו"ט);
20 קדושין מב' (שם) לוח'
רבה מנחות ס"ט. כ"ב ז';
21 (מנחות ס"ט) (ט) (שם);
22 שם ע"ג (ט) שם ט"ט;
23 (ויקרא כה) (ט) (לעיל ז' ח);
(מ);

גליון הש"ס

נ"פ אלא כל יד ידו
כפשו תהיה ע"י סמך
דף ס"ג ט"ז מ"ו ד"ה
עד: ה"ס ד"ה י"א וכו'
ידיה סלוח ק"פ ע"י
כפ"ג ע"י ע"פ ס"ג:

מוסף רש"י

אין אונאה לפרוטות.
בפחות מה"ס סוף מעט
של ספך (לעיל ז' ח).
והוא כולל מוקד. והרש"י
ליה בלתי נפשיה. מלא
כתיב וידי ימנו משמע ל'
נחיה כל דהוא ידו דמכר
רחמנא. דנע"ן דומיא דיה
דמשחמתי לנפתי (י"ט)
ו"ט. שדאי בה שיחא.
ועמי בקרקע ו' שם מ"ס
(מנחות ס"ט). דלא שדא
בה אלא משחמתי. והש"ס
לוח' שיעור אונאה שמת
והוא דבר שבממון לא
כיון דהוא כיון דקפ"ל לא
מחיל אפילו בפחות משמת
ולא שיעור זה דין אונאה
שיחא מקח קיים ויחזיר
אונאה אלף כל המקח בעל
וחזר (שם) שאין זה כשאר
אונאות דק"ל (לעיל ז' ח)
פחות משמת מחיל איש,
דה"ס אין כל אדם יכול
למכר דמיים, הלא טעם
מכר טעם הוא ולדעתא
דה"ס לא עבד (דע"ן ז' ח).
ורעיהו קודם לעומר.
דלא שריכו טעם לדחוקך
ולא השרשו בעט עומר זה
(מנחות ס"ט).

קדשים שחייב באחריותן. אמר הרי עלי עולה והפרשה והוממה ומכרה: יש לכן אונאה. דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה ידיה היא ולא מונו איש את אחיו קרינא ביה: ושאינו חייב באחריותן. כגון דלאמר הרי זו: אף המוכר ספר טורה כו'. מפרש טעמא בגמרא (ס) בכרייתא: דב"ב דבר הנקנה מיד ליד. והזכיר עליו בגל מונו: שהוקשו לקרקעות. [דכתיב] והתמלאתם אומם וגו' (ויקרא כה) הוקשו לאחיה: מכאן אמרו. מדלא אמעוט שטרות אלא משום דאין גופן קניו ומכור: המוכר שטרותיו לכסף. לגזר בהם שבקת סממנין נמלא ממכרן של אלו לגזרן כשמיים גופן הוא: יש לכן אונאה. גופן קניו ומכור: פשיטא. מאי שנא מכל מטלטלי דעלמא: לפרוטות. סתם מוכר שטרות לכסף אין שם המקח של איסור נידח אלא של פרוטות: ידו משם הוא. דקדייקת לעיל מיד עמיתך מטלטלי דוקא הנקחין מיד אל יד: הכא נמי מרשות. עמיתך קאלמר ואפי' קרקעות נמי במשעם: אין לי. שיתחייב כפל: אלא. בזמן שלקחה בידו: גנו חטירו [קרישור] מנין. שאלו נכסיה שם ונעל בפניה לגנבה מנין שקנתה לו חטירו וממחייב כפל: ס"ל ונפן מ"מ. מדלא כתיב וידיה ימנו: ושאיני הסס. ויקח את כל ארצו: יש להם אונאה. אם מכרין: כעלמא אנב ארעא. ואין אונאה לקרקעות ונשאלה השרשו קאי: שדאי. זרעמי בה שם קאין: חוזר. דמקח טענות הוא דהא כהניא פי' בחזקת כן ואינו כן וכיון שהמקח טענות הוא אפי' בעל לבו אנב ארעא חוזר דנהי דאימעטי קרקעות מדין אונאה מדין מקח טענות לא אימעטי שיהי אין זה מכר דלדעתא דהכי לא זקן: כדנשי לה. כמה שצריך לקרקע דמיה דלדעתא דשכיח דטעו והי כדין אונאה: נשבעין עליסן. אם הויה במקלח כגון טענו פסקת עמי לזרוע ו' שמסרתי חם וזרעת חמם והוא אומר וזרעתי חמם וממחה: עומר מתיבן. קס"ד אגידולין דידהו קמינעיה ליה ולהכי קמהדר אי דאשרוש קודם לעומר: טנינא. דעומר ממיר את גידולין במסכת מנחות (דף ע"א). והתם מפרש טעמא: ואי דלא אשרוש. כשעת הבאת עומר: טנינא. דאין עומר מתיבן: דחלדינשו. מן המדש והיו לריבין שימירם עומר לאכילה: וזרעיהו קודם לעומר. ומתן ליה עומר עליהו דללא אשרוש: מהו

קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה (ב) רבי יהודה אומר אף המוכר ס"ת בהמה ומוגלית אין להם אונאה אמרו לו אלא אמרו אלא את אלו: (ג) מנהני מילי דתנו רבנן יובי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלים יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שנופו מכור וגופו קניו יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קניו ואינן עומדין אלא לראיה שבהם מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש להם אונאה פשיטא אפוקי מדבר כהנא דאמר (ד) אין אונאה לפרוטות קמ"ל יש אונאה לפרוטות הקדשות אמר קרא י אחיו אחיו ולא הקדש מתקף לה רבה בר ממל כל היבא דכתיב ידו ממש הוא אלא מעתה דכתיב י ייקח את כל ארצו מידו הכי נמי דכל ארעא בידיה הוה נקיט לה אלא מרשותו הכא נמי מרשותו וכל היבא דכתיב ידו לאו ידו ממש הוא והתניא (ה) אם המוצא תמצא בידו אין לי אלא ידו גנו חטירו וקרפיו מנין ת"ל אם המוצא תמצא מ"מ טעמא דכתב רחמנא לא המוצא תמצא הא לאו הכי הוה אמינא כל היבא דכתב ידו ידו ממש הוא ותו תניא (ו) ונתן בידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיה מנין ת"ל ונתן מ"מ טעמא דכתב רחמנא ונתן הא לאו הכי הו"א כל היבא דכתב ידו ידו ממש דליבא למימר הכי אלא מרשותו בעי רבי יודא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או דלמא לא שנוא אמר ליה אביי מי כתיב ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב (ז) והאי נמי ביומיה מכירה היא "בעי רבי אבהו ורענן בקרקע מהו יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשריין בכרא דמין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו על גב ארעא היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי בה שיחא ואתו סהדי ואמרי דלא שדאי בה אלא חמושה "והאמר רבא: כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכרי אונאה חוזר אלא דאמר איהו שדאי בה כדאבעי לה ואילימא מילתא דלא שדאי בה כדאבעי לה יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשרי בכרא דמין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו או דלמא בטלינהו דמין ונשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן ואין נשבעין עליהן "עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא דתנן "אם השרישו קודם לעומר עד שיבא עומר הבא "לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר ואתא ליה עומר וחליף יעלויהו ולא אשרוש קודם לעומר מהו

הוא"י ביומיה מכירה הוא. מימה דנפ" קמל לע"ה (דף ט"ו). וס' ד"ה והשת" מוכח דשכירות לא קני משראל שסכר פרה מהן ומלא לבית דירה אמרו וי"ל דהכא גבי אונאה כתיב ממכר מיוחד לרכות שכירות: כל דבר שבמדה בו" אפילו פחות מכרי אונאה חוזר. הכא משמע דרנא מיירי אף בקרקעות וכן נמי פירק האיש מקדש (קדושין דף מ"ג): וס' ד"ה (ג) דקאלמר ובמקרקעי נמי לא אמרין אלא דפליגי בלומדנא אבל פליגי במשחמתי אפילו פחות מכרי אונאה חוזר דאמר רנא כל דבר שנמדה חוזר וחוזר דקאלמר היינו שהמקח בעל לגמרי דלמכת ריש התורה (מנחות דף ע"ו). ושליה הספינה (ב"ב דף ט"ז) וקשה דנפרק בית כור ושם דף קד. ושם ד"ה פחות) תנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה נחבל פיתח כל שהוא יבכה הומיר כל שהוא יחזור ויפירש רש"ס התם דהא דלאמר רנא דחוזר מילמיה לא הוי בקרקעות וקשה לפרושו מהכא וי"ל דהתם אינו אומר המוכר מדמדי שיש בה בית כור דלא ודאי היה חוזר דכרנא אלא סתמא אומר קן וסנור היה המוכר שיש קן ולכן המקח קיים וא"ת לימא דידע דשלא שיחא ומוכרו יומר משויו וכיון דזרעינהו דלמא בעל אנב קרקע וי"ל צענן זה פשיטא דיש אונאה שהמכר אינו מלוי בקרקע אלא כחטי שצוק: אלא דאמר שדאי בה כרבעי א"ה. וא"ת היינו מקח טעות דנשי ליה ו' והוא לא שדא אלא ה' וי"ל דהמוכר מודה דלא שדא אלא ה' ואמר דלא בעי אלא ה' וקרקע זו אם זרעה דכנעי לה שיה אומם דמיים ואגלאי מילתא דנשי שיחא וא"ת למה לא חמשה זו אונאה קרקע כיון שלא טעה לא כמדת מנין כה דכנעי לה כמו שאמר היו שיה אומם דמיים נמלא שהאונאה מן החטין ולא מן הקרקע:

אמר